

Dr. sc. Lucija Sokanović*

Marina Gutschy**

**XXVI. REDOVITO SAVJETOVANJE
HRVATSKOG UDRUŽENJA ZA KAZNENE
ZNANOSTI I PRAKSU
V. NOVELA ZAKONA O KAZNENOM POSTUPKU:
USKLAĐIVANJE S USTAVOM I EUROPSKIM
STANDARDIMA?**

U Opatiji je od 5. do 7. prosinca 2013. održano XXVI. redovito savjetovanje Hrvatskog udruženja za kaznene znanosti i praksu pod nazivom *V. novela Zakona o kaznenom postupku: usklađivanje s Ustavom i europskim standardima?*. Kako je stručnoj javnosti dobro poznato, Ustavni sud Republike Hrvatske (dalje u tekstu: Ustavni sud) u svojoj odluci *U-I-448/09* od 19. srpnja 2012. (dalje u tekstu: Odluka Ustavnog suda) ukinuo je 43 odredbe Zakona o kaznenom postupku iz 2008. godine (dalje u tekstu: ZKP/08) i nametnuo zakonodavcu dužnost ispunjenja niza pozitivnih ustavnih obveza, sve do 15. prosinca 2013., koji rok je Ustavni sud ocijenio primjerenim za potrebne zakonodavne intervencije. V. novela ZKP/08 rezultat je nastojanja zakonodavca da pojedina legislativna rješenja uskladi s Ustavom i relevantnim europskim standardima, sukladno zahtjevima koje je pred njega postavio Ustavni sud. U vrijeme održavanja savjetovanja, Konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama ZKP/08, iako prihvaćen na Hrvatskom saboru, još uvijek nije bio službeno objavljen u *Narodnim novinama*. Razumljivo, većina je referata na savjetovanju bila posvećena upravo kritičkoj analizi novih zakonskih rješenja sa aspekta uspješnosti zakonodavca u ispunjenju obveza nametnutih od Ustavnog suda. Pored toga, treba reći da je ovo savjetovanje Udruženja prvo od kada je Republika Hrvatska stekla status punopravne članice Europske unije. Slijedom navedenog, vodeći stručnjaci iz područja kaznenog prava, koje Udruženje tradicionalno okuplja kroz redovita godišnja savjetovanja, polemizirali su i o

---

* Dr. sc. Lucija Sokanović, viša asistentica na Katedri za kazneno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

** Marina Gutschy, mag. iur., znanstvena novakinja na Katedri za kazneno procesno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

aktualnim problemima u sferi kaznenopravne suradnje s državama članicama Europske unije.

Četvrtak, 5. prosinca 2013.

1. OTVARANJE SAVJETOVANJA

Uvodnom riječju sudionicima savjetovanja obratio se predsjednik Hrvatskog udruženja za kaznene znanosti i praksu **Dražan Tripalo**, sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske. U svom je govoru izrazio zadovoljstvo time što je Udruženje i ove godine na savjetovanju uspjelo okupiti zavidan broj sudionika, a to je, po njegovu mišljenju, ključni pokazatelj važnosti tema koje su bile predmetom analize i rasprava na savjetovanju. Glavnom zadaćom savjetovanja, u skladu i s nazivom koje ono nosi, ocijenio je propitivanje jesmo li i u kojoj mjeri V. novelom ZKP/08 uspjeli kaznenoprocetni normativni okvir uskladiti s Ustavom Republike Hrvatske i odgovarajućim europskim standardima. Kao uvod u referate koji slijede, u osnovnim je crtama prikazao tijek zakonodavnih izmjena ZKP/08. Pritom je napomenuo da su referati izrađeni na podlozi onih verzija Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama ZKP/08 koje su bile aktualne u trenutku pisanja radova, a koje je vremenski prethodilo usvajanju Konačnog prijedloga zakonskih izmjena i dopuna. Slijedom navedenog, istaknuo je kako nije isključeno da su pojedina analizirana rješenja u međuvremenu izmijenjena, na što će se svaki od referenata u svom izlaganju po potrebi osvrnuti. Kazao je da, unatoč navedenom, napisani radovi predstavljaju nesumnjiv doprinos razumijevanju i tumačenju novousvojenih zakonodavnih rješenja. Pored glavne teme savjetovanja, uvjetno rečeno u njezinoj sjeni, spomenuo je i druge propise koji će u okviru savjetovanja biti podvrgnuti stručnoj raspravi, konkretno Zakon o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije, Prekršajni zakon i Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama.

Svoj je uvodni govor završio čestitkom upućenom Ustavnom sudu zbog dobitka Nagrade „*Miko Tripalo*“ za doprinos zaštiti i promicanju ljudskih prava u Hrvatskoj. Nagradu je dodijelio Ustavnom sudu kao instituciji, ali i svakom članu posebno, Hrvatski helsinški odbor za ljudska prava.

2. IZLAGANJA PRVOG DANA

S izlaganjem referata prvog dana započela je **prof. dr. sc. Zlata Đurđević**, predstojnica Katedre za kazneno procesno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta

u Zagrebu. Predmet njezina izlaganja bila je analiza promjena koje donosi V. novela ZKP/08, uz nastojanje da dade odgovor na pitanje u kojoj mjeri nova zakonodavna rješenja doprinose konstitucionalizaciji kaznenog procesnog prava kao temeljnom reformskom cilju.

Konceptualno, izlaganje je bilo podijeljeno na četiri dijela – uvodne napomene, rekonstrukcija strukture kaznenog postupka, načela kaznenog postupka i nedostaci usvojenih rješenja.

U uvodom dijelu profesorica Đurđević definirala je normativni okvir zakonodavne reforme istaknuvši, pored Odluke Ustavnog suda, značaj Smjernica Ministarstva pravosuđa iz veljače 2013. godine, u kojima je inkorporirana i potreba uvažavanja međunarodnog prava, europskog kaznenog prava i judikature Europskog suda za ljudska prava u (tada) predstojećoj reformi. Pojasnila je da opseg reforme, odnosno činjenica da je V. novelom ZKP/08 izmijenjen čak 261 članak Zakona, ne treba čuditi ako smo upoznati s pozitivnim obvezama uravnoteženja kaznenoprocenog poretka, osiguranja djelotvorne sudske zaštite od nezakonitog kaznenog progona, osiguranja obavijesti osobi da se nalazi u statusu osumnjičenika od trenutka optužbe, osiguranja zaštite prava žrtava na učinkovitu istragu kroz instancijska pravna sredstva, ugrađivanja procesnih jamstava obrane u prethodni postupak i osiguranja poštovanja načela zakonitosti propisivanjem određenih, preciznih i predvidljivih, pravnih normi, ispunjenju kojih je zakonodavna reforma trebala služiti.

Što se tiče same strukture kaznenog postupka, ukratko je prikazala prethodni kazneni postupak uz isticanje ključnih novina i jasno razgraničenje radnji koje su nadležna tijela ovlaštena poduzimati u pojedinom stadiju postupka. Tako V. novela ZKP/08 predviđa izvide kao prvi, neformalni stadij, gdje se poduzimanjem preliminarnih istraživanja nastoji ispitati postoji li osnovana sumnja da je određena osoba počinila određeno kazneno djelo. Nakon izvida slijedi formalni stadij istrage koja se provodi za sva kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora veća od pet godina, dok se za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora od pet godina ili manja provodi formalni stadij istraživanja.

S obzirom na načela kaznenog postupka, kao pozitivan pomak istaknula je da je ovom novelom u st. 2. čl. 1. prvi put eksplicitno propisano načelo zakonitosti. Načelo legaliteta redefinirano je po uzoru na Zakon o kaznenom postupku iz 1997. godine, pa je sada državni odvjetnik dužan pokrenuti kazneni postupak ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila kazneno djelo i nema zakonskih smetnji za progon te osobe. U pogledu načela sudske kontrole profesorica Đurđević izrazila je svojevrsni skepticizam u smislu učinkovitosti u realizaciji tog načela. Naime, sudska kontrola tužiteljskih funkcija državnog odvjetnika odnosno kontrola postupanja državnog odvjetnika sukladno načelu legaliteta osigurana je mehanizmima žalbe protiv rješenja o provođenju istrage

odnosno prigovora radi zaštite postupovnih prava obrane. Međutim, ono što se ovdje pokazuje problematičnim jest činjenica da se mogućnost sudske kontrole postupanja u skladu s načelom legaliteta pruža samo na početku istrage, dok se u slučaju produljenja istrage, koja može sveukupno trajati 18 mjeseci, ne predviđa mogućnost žalbe protiv takvog rješenja o produljenju. S druge strane, istaknuta su mnoga pozitivna rješenja koja omogućuju ostvarenje prava na učinkovitu istragu poput činjenice da su predviđena za žrtve brojna instancijska pravna sredstva u okviru sudova i državnog odvjetništva protiv odugovlačenja i drugih nepravilnosti u radu. Radi ostvarenja prava na učinkovitu istragu predviđeno je da je stadij istrage nejavan. Isključena je mogućnost za privilegirane svjedoke koji su, iako upozoreni da nisu dužni iskazivati, u prethodnom postupku otklonili blagodat nesvjedočenja, a kasnije tijekom rasprave izjave da se sada žele koristiti tim privilegijem. Do znatnih je izmjena došlo i u pogledu inkvizitornog načela. Ukinuto je unakrsno ispitivanje, a sudu je dana ovlast da upravlja ispitivanjem svjedoka i vještaka i da im radi zadovoljenja svojih spoznajnih potreba postavlja pitanja i određuje izvođenje dokaza koje stranke nisu predložile. S tim u vezi, problematizirano je i znači li aktivnija uloga suda, koju V. novela ZKP/08 podrazumijeva, zapravo vraćanje načelu materijalne istine.

Nakon pregleda restauracije i reforme temeljnih načela kaznenog procesnog prava, profesorica Đurđević izdvojila je neka novousvojena rješenja koja smatra posebno problematičnima s ustavnopravnog i konvencijskog aspekta. Posebno se u tom kontekstu ističe neutemeljeno i neopravdano razlikovanje osoba protiv kojih se vodi istraga od osoba protiv kojih se vodi istraživanje s obzirom na određivanje trenutka započinjanja kaznenog postupka. Nadalje, rješenje koje je sporno ne samo sa ustavnopravnog aspekta nego i s obzirom na hrvatsku kaznenoprocenu tradiciju jest ono po kojemu je dopušteno optužnom vijeću, pri potvrđivanju optužnice, služiti se službenim zabilješkama policije, iako je poznato da se one prikupljaju neformalno i bez upućivanja ikakvih upozorenja, bilo presumpivnim svjedocima bilo presumpivnim okrivljenicima, od strane policijskih službenika. Uvedena je i nova bitna povreda odredaba kaznenog postupka, kojom se sankcionira teško narušenje prava na pravičan postupak. Profesorica Đurđević istaknula je da je potpuno nejasno što je zakonodavac htio postići propisivanjem ove nove bitne povrede s obzirom na to da je postojeći sustav bitnih povreda odredaba kaznenog postupka predviđen kao takav upravo zato što se takvim povredama ruši pravo na pravično suđenje. Naposljetku je referentica istaknula neka zakonodavna rješenja koja su protivna načelu zakonitosti i kao takva narušavaju cjelokupnu koherentnost i dovode u pitanje smislenost normativnog okvira kojim se uređuje kazneni postupak.

Nakon stanke skupu se obratio **Dragan Novosel**, prvi zamjenik glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske. U svom je izlaganju nastojao pred-

staviti rješenja koja uvodi V. novela ZKP/08 u sferi izvida, istrage odnosno istraživanja sa aspekta državnog odvjetništva. Autor je izrazio svojevrsnu bojazan s obzirom na brojnost novopredviđenih pravnih sredstava, poput prava žrtve i oštećenika na obavijest o radu po podnesenoj kaznenoj prijavi, prava žrtve, oštećenika i podnositelja prijave na pritužbu ako prijava nije riješena u zakonom predviđenom roku od šest mjeseci kao i prava osumnjičenika na pravno sredstvo zbog nerješavanja kaznene prijave. Smatra da sva navedena pravna sredstva upućuju na stanovito nepovjerenje prema radu državnih odvjetnika koji su jedini, u usporedbi s pripadnicima policije i sucima prvostupanjskih i drugostupanjskih sudova, podvrgnuti strogim oblicima kontrole u postupanju i rokovima unutar kojih moraju djelovati. Također, prema ocjeni Dragana Novosela, ovakav sustav dovest će do pretjeranog administriranja u radu državnih odvjetnika, što je posebice problematično ima li se na umu opseg posla s kojim su suočeni kao i njihovu kadrovsku potkapacitiranost. Neke novine u uređenju položaja, ovlasti i dužnosti državnog odvjetnika dočekane su s odobravanjem, poput odredba o hitnim dokaznim radnjama koje sada pružaju veću slobodu policijskim službenicima u postupanju kada je riječ o lakšim kaznenim djelima, uz istovremeno rasterećenje rada državnih odvjetnika. Pozitivnom je ocijenjena i odredba kojom se predviđa formiranje posebnih odjela za istraživanje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom u sastavu državnog odvjetništva, zadaća kojih bi bila provođenje složenih imovinskih izvida u kompleksnim slučajevima gospodarskog kriminaliteta, u suradnji sa specijaliziranim policijskim službenicima i zaposlenicima poreznih uprava Ministarstva financija Republike Hrvatske.

O problematici procesnog položaja obrane okrivljenika prema V. noveli ZKP/08 u svom je izlaganju govorila **dr. sc. Laura Valković**, odvjetnica iz Zagreba. Općenito, autorica ocjenjuje da je ova posljednja izmjena ZKP/08 nedvojbeno korak naprijed u smislu osnaženja prava obrane u kaznenom postupku, a to je, prema njezinu mišljenju, između ostalog rezultat i činjenice da je vodeća inicijativa za ocjenu ustavnosti ZKP/08 potekla upravo iz odvjetničkih redova. U svom radu autorica se detaljnije osvrće na pojedina prava obrane, i to: pravo na obavijest o optužbi koja je presudna za položaj obrane u kaznenom postupku budući da se od trenutka obavještanja osobe da se nalazi u statusu osumnjičenika aktiviraju sva preostala procesna prava obrane kao i pravo na sudsku kontrolu od nezakonitog i arbitrarnog progona, pravo na branitelja s posebnim naglaskom na trenutak stjecanja tog prava, uređenje prava na branitelja pri prvom policijskom ispitivanju u skladu sa zahtjevima koji proizlaze iz judikature Europskog suda za ljudska prava i doktrine Salduz, pravo na branitelja na teret proračunskih sredstava, pravo na povjerljivost komunikacije branitelja i okrivljenika i slučajeve obvezne obrane, pravo na prikupljanje obavijesti od građana i pravo na uvid u spis predmeta. Kritizira se način na koji

je uređeno ostvarivanje prava na uvid u spis predmeta kada je riječ o pravu na uvid u državnoodvjetnički spis. Uz to, referentica posebice poziva na raspravu i razmatranje rješenja prema kojemu je dopušteno, pod određenim uvjetima, ograničiti pravo uvida u spis predmeta. Naime, ističe se da takvo ograničenje, čak i ako bismo prihvatili da može biti ustavnopravno opravdano, u postojećem tekstu Zakona nije nomotehnički dobro realizirano.

Ante Novokmet, asistent na Katedri za kazneno procesno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Osijeku, u svom je izlaganju predstavio rad na temu sudske kontrole kaznenog progona prema V. noveli ZKP/08. Izlagač je prethodno sažeto prikazao manjkavosti zakonodavnih rješenja sadržanih u ZKP/08, sve s ciljem pružanja sveobuhvatnog pregleda mjera koje su usvojene kako bi se ispunila pozitivna ustavna obveza ugrađivanja mehanizma djelotvorne sudske zaštite protiv nezakonitog kaznenog progona i istrage u prethodni postupak. Daljnje je izlaganje bilo posvećeno analizi odredaba V. novele ZKP/08 kojima se ostvaruje djelotvorna sudska zaštita uvođenjem dvaju pravnih sredstava namijenjenih okrivljeniku – žalbe protiv rješenja o provođenju istrage i prigovora zbog povrede postupovnih prava obrane. Žalba protiv rješenja o provođenju istrage otklanja personalna ograničenja sudske kontrole predviđena ZKP/08, budući da je riječ o pravnom sredstvu u rukama okrivljenika, i postojeća supstantivna ograničenja, budući da je sukladno prijašnjem normativnom uređenju sudac istrage bio ovlašten provjeravati isključivo postojanje procesnih smetnji za progon, a ne i postojanje osnova sumnje kao pozitivne pretpostavke. Ono što autor kritizira u novom uređenju ovog pravnog sredstva jest ovlast suca istrage da, kada odlučuje o žalbi okrivljenika na rješenje o provođenju istrage, može dati državnom odvjetniku nalog da poduzme dodatne dokazne radnje kako bi se potvrdila osnovanost rješenja o provođenju istrage. Prema mišljenju autora, to rješenje proturječi samoj koncepciji žalbe protiv rješenja i pretvara suca istrage, koji bi trebao imati isključivo kontrolnu i nadzornu ulogu, u tijelo koje istražuje činjenice. Što se tiče drugog pravnog sredstva – prigovora zbog povrede postupovnih prava obrane, referent ističe njegovu dvojaku prirodi. Okrivljenik se može koristiti tim pravnim sredstvom ako smatra da mu je neko od zakonom zajamčenih prava uskraćeno ili ograničeno, a kada je riječ o kaznenom djelu za koje se vodi istraživanje, posredstvom tog pravnog lijeka ostvaruje se i kontrola zakonskih pretpostavki za provođenje istraživanja. Uz manje primjedbe, autor zaključuje da uređenje sudske kontrole postupanja državnog odvjetnika predviđeno V. novelom ZKP/08 predstavlja idealnu mjeru sudjelovanja suda u državnoodvjetničkom prethodnom postupku.

Tradicionalno večernje predavanje održao je **akademik Davor Krapac**, sudac Ustavnog suda Republike Hrvatske, na temu Staze prema procesnoj istini i esencijalija suvremenog kaznenog postupka. Počevši od teze da je jedan

od temeljnih ciljeva kaznenog postupka istinito razlučivanje krivih od nedužnih, pri čemu bi država trebala poticajno djelovati na okrivljenika, uz potpuno jamstvo zaštite njegove autonomije da u dijalogu s tijelima kaznenog progona i postupka sudjeluje u potpunom i pravilnom utvrđenju činjeničnog stanja, u svom je izlaganju propitivao u kojoj mjeri forme postupanja svojstvene anglo-američkom sustavu kaznenog pravosuđa omogućuju ostvarenje toga cilja. Ovo stoga što je u većini tranzicijskih zemalja zamijećen trend gotovo nekritičkog transplantiranja elemenata akuzatornog postupka u nacionalne sustave kaznenog pravosuđa, uz istovremeno zanemarivanje bitnih faktora o kojima će ovisiti uspjeh takvih transplantacija, poput normativnih standarda sadržanih u proceduri koji se primjenjuju pri donošenju odluka, načina na koji su procesni sudionici obrazovani u percipiranju i tretiranju predmeta kaznenog postupka i slično. U tom kontekstu kritički se osvrnuo na mnogobrojne konsenzualne forme postupanja cilj kojih je brzo okončanje ili čak izbjegavanje kaznenog postupka u cijelosti, pri čemu se gubi iz vida da je materijalna svrha kaznenog postupka ostvarenje opće i posebne svrhe kažnjavanja. Glavni prigovori koje akademik Krapac upućuje različitim oblicima sporazumijevanja stranaka o optužbi odnosno o vrsti i visini kazne jesu da oni onemogućuju potpuno i pravilno utvrđivanje činjeničnog stanja, da brzina postupanja imanentna takvim postupcima zanemaruje potrebu djelotvorne zaštite prava trećih i da dovode okrivljenika u poziciju da se mora odreći svojih ustavnih prava obrane. Istaknuo je i važnost djelovanja ustavnih sudova koji svojim odlukama ocrtavaju smjer strukturalnih promjena u normativnom uređenju kaznenog postupka rasvijetljavajući procesne staze prema istinitoj i pravilnoj sudskoj presudi. Kazao je da se jedino na taj način mogu očuvati bitni konstruktivni elementi modernog kaznenog postupka, koji zapravo proizlaze iz načela vladavine prava odnosno načela zaštite temeljnih ljudskih prava i sloboda. Budući da cilj kaznenog postupka nije samo zaštita individualnih dobara, već i zaštita društva, elementi koji ne mogu biti na dispoziciji zakonodavca odnosno stranaka u postupku jesu sljedeći: zabrana mučenja, nečovječnog i ponižavajućeg postupanja, pravilo *ne bis in idem*, pravo na jurisdikciju domaćeg kaznenog suda, zabrana pokretanja kaznenog progona bez razloga odnosno zabrana stranačkog pregovaranja o postojanju osnova sumnje, poštovanje načela *nemo iudex sine actore*, pravo okrivljenika na zakonskog suca koji ima prerogative neovisnosti i nepristranosti te mogućnost ograničenja pojedinih elemenata prava na pravičan postupak samo ako za to postoji snažan javni interes.

Nakon predavanja akademika Krapca uslijedila je intenzivna rasprava među sudionicima o pitanjima koja su otvorena u izlaganju, poput prihvatljivosti konsenzualnih formi postupanja sa aspekta utvrđivanja materijalne istine, privatizacije kaznenog pravosuđa i potrebe ostvarenja individualizacije kazne i svrhe kažnjavanja.

Petak, 6. prosinca 2013.

3. IZLAGANJA DRUGOG DANA

Prijepodneva predavanja drugog dana savjetovanja otvorio je **dr. sc. Stjepan Gluščić** sa Visoke policijske škole. U svome izlaganju sažeto je prikazao novine u uređenju izvida kaznenih djela prema V. noveli ZKP/08. Uz uvodnu napomenu da konceptualno nije bilo značajnijih izmjena u stadiju izvida, fokus izlaganja bio je na razgraničenju pojedinih radnji koje se u okviru izvida mogu poduzimati (izvidi, posebne dokazne radnje, hitne dokazne radne, dokazne radnje prema nepoznatom počinitelju) te na ulozi i zadaćama policije i državnog odvjetništva u vezi s poduzimanjem tih radnji. Kao posebno značajnu novinu istaknuo je odredbu o tajnosti izvida kojom se zapravo ostvaruje dvojaka svrha. S jedne strane, tajnost izvida treba omogućiti uspjeh u provedbi izvida i spriječiti prerano otkrivanje važnih dokaza. S druge strane, ova odredba ima i protektivnu funkciju u smislu da osumnjičena osoba neće, u ovom stadiju postupka, biti podvrgnuta osudi javnosti kao potencijalni počinitelj kaznenog djela. Zaključuje da uspjeh novousvojenih zakonodavnih rješenja u velikoj mjeri ovisi o suradnji državnog odvjetništva i policije i da je potrebno, s obzirom na kadrovsku potkapacitiranost državnog odvjetništva, da policijski službenici u svom postupanju djeluju, kada je to primjereno s obzirom na prirodu djelovanja, samoinicijativno i bez naloga državnih odvjetnika.

Doc. dr. sc. Matko Pajčić, docent na Katedri za kazneno procesno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu, izlagao je o novom konceptu istrage prema V. noveli ZKP/08. Spomenuo je problem opravdanosti različitog određivanja trenutka započinjanja kaznenog postupka kod kaznenih djela za koja se vodi istraga u usporedbi s kaznenim djelima za koja se istraga ne provodi. Istaknuo je da je sada provođenje istrage u načelu obvezno za sva kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora teža od pet godina, ali da ne treba previdjeti mogućnost podizanja neposredne optužnice, u kojem se slučaju ne provodi istraga, već se optužnica temelji na rezultatima provedenih hitnih dokaznih radnji, posebnih dokaznih radnji, dokaznih radnji prema nepoznatom počinitelju odnosno ispitivanju okrivljenika koji uvijek mora biti ispitan prije podizanja optužnice. U osnovnim crtama prikazao je i novi stadij istraživanja uz usporedbu relevantnih zakonskih rješenja koja se tiču započinjanja, roka trajanja i završetka istrage odnosno istraživanja, participativnosti obrane u istrazi i istraživanju, nejavnosti tih stadija i pravnih sredstava koja su na raspolaganju okrivljeniku i drugim sudionicima postupka u stadijima istrage i istraživanja.

Sljedeći je izlagao **Neven Cambj**, sudac Županijskog suda u Splitu. U svojem je referatu obradio problematiku sporazumijevanja prema V. noveli ZKP/08. Razumijevajući da Republika Hrvatska pripada europskom kontinentalnom pravnom krugu i da su konsenzualne forme postupanja zapravo svojstvene anglo-američkom sustavu kaznenog pravosuđa, uvodno je izdvojio neke od faktora koji su, po njegovu mišljenju, doveli do usvajanja tih formi u našem sustavu kaznenog pravosuđa. Budući da institut sporazumijevanja nije ovom novelom bitno izmijenjen, u nastavku je nastojao prikazati tri instituta koji su po njegovu mišljenju imali presudan utjecaj na hrvatsko kazneno procesno pravo – kazneni nalog, presudu na zahtjev stranaka u istrazi, za koju ističe da u praksi nije sasvim zaživjela i koja sa ZKP/08 i prelaskom na koncept državnoodvjetničke istrage biva napuštena, te presudu na temelju sporazuma stranaka. Potonja je u praksi izvršno prihvaćena i ono što izdvaja presudu na temelju sporazuma stranaka u usporedbi s ostalim konsenzualnim formama postupanja jest činjenica da je sporazumijevanje moguće neovisno o težini kaznenog djela. Istaknuo je tri temeljna problema u vezi s praktičnom primjenom tog instituta u praksi. Prvi problem odnosi se na nomotehničke nepreciznosti na zakonodavnoj razini uređenja tog instituta, pri čemu se misli na upotrebu različite terminologije za označavanje istog pojma (sporazum, zahtjev, izjava). Drugo sporno pitanje jest pitanje potvrđivanja optužnice, odnosno pitanje treba li sud, ako prihvati sporazum stranaka, potvrđivati optužnicu budući da izričita odredba u tekstu Zakona u tom smislu ne postoji. Treće je sporno pitanje problem sudske kontrole usklađenosti sankcije o kojoj su se stranke sporazumjele s postojećom kaznenom politikom. Kazao je da je radna skupina Ministarstva pravosuđa imala u vidu sve prije iznesene primjedbe te su odredbe o sporazumijevanju iz V. novele ZKP/08 u većoj mjeri otklonile te prigovore. Posebice se ističe novina koja predviđa svojevrsno ograničenje primjene instituta sporazumijevanja budući da je državni odvjetnik dužan pribaviti suglasnost žrtve za sporazumijevanje ako je predmet sporazumijevanja neko od kaznenih djela protiv života i tijela odnosno protiv spolne slobode za koja je propisana kazna zatvora teža od pet godina. Tu zakonodavnu intervenciju ocjenjuje lošim rješenjem i smatra da će ono dovesti do paralize sporazumijevanja za ova kaznena djela.

Sudac Vrhovnog suda **Damir Kos** u uvodnom dijelu izlaganja o djelotvornom pravnom sredstvu protiv odugovlačenja postupka i drugih nepravilnosti u radu državnih odvjetnika i sudaca kritički se osvrnuo na ambiciju koju je Ministarstvo nametnulo Povjerenstvu u odnosu na težnje za izmjenama ZKP-a te upozorio na dominantnu usmjerenost savjetovanja obradi prethodnog postupka. Promišljajući o različitoj odgovornosti sudaca i državnih odvjetnika, istaknuo je „trivijalnu razliku“: Ustav suce pozicionira kao dio vlasti, a dr-

žavne odvjetnike kao stranke u postupku. Od djelotvornih pravnih sredstava iz Zakona o kaznenom postupku, sudac Kos izdvojio je pritužbu, obavijest o pritužbi, prigovor državnom odvjetniku ili sucu istrage u odnosu na državnog odvjetnika ili predsjedniku suda u odnosu na suca istrage. U odnosu na žrtvu i oštećenika, naglasio je da žrtva ima pravo na obavijest od državnog odvjetnika, a oštećenik pravo zatražiti obavijest (čl. 43., 47.), dok je operacionalizaciju tih odredbi našao tek u odredbama čl. 206.a i 206.b. U daljnjem tijeku izlaganju sudac Kos govorio je o djelotvornim pravnim sredstavima protiv odugovlačenja postupka i drugih nepravilnosti u radu državnog odvjetnika ili sudaca s obzirom na njihove ovlaštenike (subjekte) prema fazama postupka, odnosno s obzirom na tijela koja provode ili bi trebala provoditi pojedinu radnju, kao i tijela prema kojem bi djelotvorno pravno sredstvo bilo upućeno. U ovom dijelu izlaganja sudac Kos naglasio je da okrivljenik ima pravo da se u što kraćem roku razjasni njegova procesna pozicija te da se tek kod pritužbe višem državnom odvjetniku zbog odugovlačenja postupka otvara širok spektar pritužbi zbog nepravilnosti. Zaključno je iznio da primarna volja zakonodavca kod propusta u radu nositelja pravosudnih funkcija nije bila utjecati na samo vođenje postupka, već da posljedica mogućih propusta može biti samo njihova stegovna odgovornost s učincima na (njihov) radnopravni status. Izlaganje je završio navodeći da je zbog apsolutne manjine koja neodgovorno radi svoj posao u usporedbi s ogromnom većinom koja vrlo samoprijegorno i odgovorno radi svoj posao došlo do prenormiranosti i nesigurnosti u radu.

O dokaznoj snazi rezultata istrage prema Prijedlogu novele Zakona o kaznenom postupku izlagala je **prof. dr. sc. Elizabeta Ivičević Karas**, izvanredna profesorica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Ishodište njezina izlaganja bilo je pitanje uporabe kao dokaznog materijala na raspravi zapisnika o državnoodvjetničkom nekontradiktornom ispitivanju svjedoka tijekom prethodnog postupka, koje je važno iz aspekta ustavnog prava okrivljenika na pravični postupak, te temeljnih načela kaznenog procesnog prava: načela kontradiktornosti, usmenosti, javnosti i neposrednosti. U odnosu na načelo kontradiktornosti koje nije izrijeком proklamirano u tekstu Europske konvencije, a koje se razvilo u judikaturi Europskog suda za ljudska prava kao opći element prava na pravičan postupak, profesorica Ivičević Karas naglasila je da ono podrazumijeva procesno pravo stranaka da imaju uvid u sve dokaze ili primjedbe koje su iznesene sucu te da o njima raspravljaju. U nastavku izlaganja navela je da se ovo načelo konkretizira kroz minimalna prava obrane: pravo da okrivljenik bude obaviješten o prirodi i razlozima optužbe, pravo da ima odgovarajuće vrijeme i mogućnosti za pripremu obrane i pravo da ispituje svjedoke optužbe te da ispituje svjedoke obrane pod jednakim uvjetima. U odnosu na načelo neposrednosti, profesorica Ivičević Karas istaknula je nje-

govu važnost, iako ono nije izrijekom proklamirano u okviru čl. 6. Europske konvencije poput načela javnosti niti se do sada jasno afirmiralo u judikaturi Europskog suda za ljudska prava. Razmatrajući dopuštena ograničenja, navela je da treba poći od temeljnog pravila istaknutog i u presudi *Van Mechelen i dr. protiv Nizozemske* da svaka mjera kojom se ograničavaju prava obrane mora biti apsolutno nužna. U daljnjem tijeku izlaganju bavila se iznimkama od okrivljenikova konfrontacijskog prava u slučajevima „odsutnih svjedoka“, „dragocjenih svjedoka“, ugroženih i posebno osjetljivih svjedoka. Temeljno je pravilo u tome da okrivljenik mora imati mogućnost ispitati svjedoka optužbe te da su ograničenja dopuštena samo ako su nužna. U slučaju dopuštenih ograničenja, osuđujuća presuda ne može se temeljiti isključivo ili u odlučujućoj mjeri na iskazu svjedoka dobivenom uz ograničenje konfrontacijskog prava. Profesorica Ivičević Karas upozorila je na pogrešno tumačenje konvencijske prakse koje se sastoji u tome da se jedan od kriterija koje Europski sud primjenjuje u ovim slučajevima izvuče iz konteksta i primjenjuje neovisno o drugim kriterijima koje primjenjuje i koje je detaljno razradio u svojoj praksi. Uslijedio je kratak prikaz okrivljenikova konfrontacijskog prava u talijanskom, njemačkom i francuskom pravu.

Pitanje dokazne snage rezultata istrage u daljnjem tijeku izlaganja razmatrano je iz perspektive konkretnih rješenja iz Prijedloga novele Zakona o kaznenom postupku iz studenoga 2013., polazeći od prava osumnjičenika, okrivljenika i optuženika da ispituju ili dadu ispitivati svjedoke optužbe i da zahtijevaju da se osigura nazočnost i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe iz čl. 29. st. 2. t. 6. Ustava RH. Jedinim načinom da se na legislativnoj razini ispuni pozitivna obveza iz čl. 6. st. 1. i 3. Europske konvencije i preveniraju moguće povrede okrivljenikova konfrontacijskog prava profesorica Ivičević Karas označila je uspostavljanje adekvatnog zakonskog okvira koji, između ostalog, neće dopuštati utemeljenje osuđujuće presude na nekontradiktorno pribavljenim iskazima svjedoka. Zbog toga drži važnim da Zakon o kaznenom postupku proklamira okrivljenikovo pravo da ispituje svjedoke optužbe kao jedno od konvencijskih i ustavnih minimalnih prava obrane. Mogućnost dopuštenih ograničenja, ponekad nužnih i opravdanih, ne treba tumačiti na način da cijeli zakonski okvir može biti ustrojen tako da negira okrivljenikovo konfrontacijsko pravo time što omogućuje korištenje zapisnika o državnoodvjetničkom nekontradiktornom ispitivanju svjedoka na raspravi i u donošenju presude praktički bez ograničenja, pod jedinim uvjetom da presuda ne bude utemeljena isključivo ili u odlučujućoj mjeri na tom dokazu.

Izlaganje je profesorica Ivičević Karas zaključila upozorenjem na propust predlagatelja Zakona što nije prihvatio razrađena rješenja koja je usvojila radna skupina za izradu Nacrta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku kojim bi bilo omogućeno zadovoljavajuće rješenje ovog važnog pitanja.

Nakon izlaganja prof. dr. sc. Elizabete Ivičević Karas pokrenuta je rasprava u kojoj su sudjelovali Dragan Novosel, prvi zamjenik glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske, prof. dr. sc. Gordan Kalajdžiev, Višnja Drenški Lasan, odvjetnica iz Zagreba, i prof. dr. sc. Vladimir Ljubanović.

Mr. sc. Danka Hržina, viša državnoodvjetnička savjetnica u Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske, izložila je problematiku s kojom se Državno odvjetništvo suočilo u primjeni Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima u dijelu kojim se regulira europski uhidbeni nalog. Nakon iznošenja definicije i povijesnog razvoja europskog uhidbenog naloga, Danka Hržina govorila je o načelu uzajamnog priznanja kojim se sustav međunarodne pravne pomoći postupno zamjenjuje sustavom pravosudne suradnje, pri čemu je ocijenila da su sama pravosudna tijela ograničena u mogućnosti odbijanja postupanja po odlukama stranih pravosudnih tijela. Prije ocjene primjene EUN u Republici Hrvatskoj, navela je nekoliko spornih elemenata u primjeni EUN u Europskoj uniji. Osvrnula se tako na obvezu provjeravanja dvostruke kažnjivosti, nedovoljnu primjenu načela razmjernosti i pravne učinke načela specijalnosti. U odnosu na Republiku Hrvatsku, navela je da je Okvirna odluka implementirana Zakonom o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije tijekom pristupnih pregovora (Poglavlje 24: Pravda, sloboda i sigurnost). U nastavku izlaganja navela je da su do listopada 2013. nadležna tijela Republike Hrvatske zaprimila 128 EUN za hrvatskim državljanima (26 se odnosi na kaznena djela počinjena prije 7. kolovoza 2002.), a izdala su 33 EUN. Republici Hrvatskoj do sada su predane dvije osobe. Upozorila je i na probleme pri utvrđivanju identiteta i koordiniranju koji se javljaju u praksi (identifikacijski obrazac, informacijski sustav Interpola!). Upozorila je i na problem načela razmjernosti (još se utvrđuju smjernice) te važnost odnosa međunarodnih potraga i EUN. U nastavku izlaganja razjasnila je pojam *flagiranja* ili označavanja, koje može biti obligatorno i fakultativno, a provode ga SIRENE uredi. Istaknula je i probleme u vezi s počiniteljima koji prebivaju na teritoriju jednog županijskog državnog odvjetništva, a zatečeni su na teritoriju drugog županijskog državnog odvjetništva (rješavaju se *ad hoc*). Na kraju je iznijela problematiku vezanu za rok za dostavu izvornika EUN, izbor tijela koji u tom roku obavještava državu izdavanja i jezik na koji treba prevesti EUN te nedostatke kod zaprimljenih naloga.

Nakon ovog izlaganja pokrenuta je živa rasprava među sudionicima savjetovanja, u kojoj su sudjelovali prof. dr. sc. Petar Novoselec, akademik Davor Krapac, sudac Vrhovnog suda Dražen Tripalo te prof. dr. sc. Zlata Đurđević.

O novostima u materijalnopравnim odredbama Prekršajnog zakona izlagale su **mr. sc. Miranda Gulišija**, sutkinja Prekršajnog suda u Splitu, i **Marta Dragičević Prtenjača**, asistentica na Pravnom fakultetu u Zagrebu. Istaknule

su da su izmjene Prekršajnog zakona (NN 39/13) učinjene ponajprije po uzoru na Kazneni zakon i njegove odredbe, što ne odgovara u cijelosti potrebama prekršajnog zakonodavstva. Izmjene se mogu podijeliti u tri skupine. U prvu bi ulazile izmjene učinjene s ciljem smanjenja priljeva predmeta na prekršajne sudove. Druga skupina izmjena učinjena je da bi se povećala izvršivost prekršajnih odluka te stupanj naplate izrečenih novčanih kazni. Treća skupina izmjena odnosila se na nomotehničke dorade Prekršajnog zakona, usklađivanje odredbi Prekršajnog zakona s praksom prekršajnog sudovanja u Republici Hrvatskoj, usklađivanje sa standardima u presudama Europskog suda za ljudska prava povodom presuda *Maresti protiv Hrvatske* i *Tomasović protiv Hrvatske* te direktivama Vijeća Europe broj 2010/64 o pravu na tumačenje i prijevod u kaznenom postupku i broj 2012/13/EU o pravu na informaciju u kaznenom postupku. Referentice su istaknule da su značajnije izmjene učinjene s obzirom na određenje odnosno definiciju prekršaja koja je u usporedbi s prijašnjom definicijom sužena, ali je kao i prethodna ostala negativna i supsidijarna u odnosu na poimanje kaznenog djela, čime se nije riješila, već se ponovo aktualizirala problematika razlikovanja kaznenog djela i prekršaja.

Važnije izmjene Prekršajnog zakona učinjene su i u području načela primjene blažeg propisa i vremenskog važenja prekršajnog zakonodavstva; isključenja primjene prekršajnog zakonodavstva u posebnim slučajevima; primjene prekršajnog prava Republike Hrvatske za prekršaje počinjene na području Republike Hrvatske, njezinu brodu ili zrakoplovu; regulacije instituta zastare prekršajnog progona i zastare izvršenja prekršajnopравnih sankcija; uvođenja beznačajnog prekršaja; prisilne naplate i zamjene novčane kazne; ublažavanja kazne i oslobođenja od kazne; propisivanja posebnih obveza uz uvjetnu osudu te promjena u pogledu zaštitnih mjera. S posebnom pažnjom referentice su obradile primjenu prekršajnog prava Republike Hrvatske za prekršaje počinjene na području Republike Hrvatske, njezinom brodu ili zrakoplovu, budući da su se u praksi pojavile nedoumice o primjeni hrvatskog prekršajnog prava ponajprije u području ZERP-a. Zaključile su da je Hrvatska temeljem odredbi Ustava Republike Hrvatske, Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora iz 1982. godine, Pomorskog zakonika, Zakona o morskom ribarstvu te Odluke Hrvatskog sabora o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru iz 2003. godine, s dodatnim izmjenama 2004., 2006. i 2008. godine, u području ZERP-a imala i jurisdikciju i represivnu vlast od 2003. godine za prekršaje počinjene brodovima država koje nisu članice Europske unije, a u razdobljima od 3. listopada 2003. do 3. lipnja 2004. te od 1. siječnja 2008. do 15. ožujka 2008. i za prekršaje koje su počinili brodovi zemalja Europske unije.

Novosti u postupovnim odredbama Prekršajnog zakona iznijela je sutkinja Visokog prekršajnog suda **Gordana Korotaj**. U izlaganju se osvrnula na

osnovne ciljeve postupovne reforme i na dosadašnje učinke izmjena, najbitnije novosti u postupovnim odredbama te osnovna očekivanja, odnosno kapacitet postupovnih izmjena. Sagledavanje izmjena postupovnih odredbi Prekršajnog zakona upućuje na zaključak da je osnovni cilj izmjena bio smanjenje priljeva predmeta na prekršajne sudove, učinkovito vođenje postupka i skraćenje njegova trajanja, nužnost veće učinkovitosti izvršenja pravomoćnih odluka o prekršaju i poticanje naplate novčane kazne na mjestu počinjenja prekršaja. Podaci s terena već govore o značajnom smanjenju priljeva novih predmeta i o značajnom pomaku u naplati novčanih kazni.

Prikaz novih postupovnih odredbi sutkinja Korotaj započela je s navođenjem izmjena i dopuna odredbe čl. 94., čime je dio stvarne nadležnosti s Visokog prekršajnog suda u predmetima koji nisu složenije naravi i za čije je rješavanje dostatna kompetencija i prekršajnih sudova prenesen u stvarnu nadležnost prekršajnih sudova u Zagrebu, Splitu, Osijeku i Rijeci. Člankom 37. Zakona o izmjenama i dopunama Prekršajnog zakona uvedeni su novi članci 109.a, 109.b, 109.c, 109.d i 109.e. Čl. 109.a jača aktivitet ovlaštenih tužitelja radi što učinkovitijeg prekršajnog postupka, čl. 109.b i 109.c prvi put u prekršajni postupak uvode načelo oportuniteta, odnosno mogućnost ovlaštenog tužitelja da, usprkos utvrđenju dostatnog stupnja sumnje u počinjeni prekršaj, odluči da neće pokrenuti postupak jer je on u konkretnom slučaju nesvrhovit ili pak da zbog istog razloga neće nastaviti već pokrenuti progon. Čl. 109.d daje mogućnost sudu i drugim tijelima koja vode prekršajni postupak da primijene načelo oportuniteta, dok čl. 109.e propisuje mogućnost sporazumijevanja. Time je prvi put u prekršajnom postupku omogućeno ovlaštenom tužitelju i počinitelju prekršaja da pregovaraju o uvjetima priznavanja krivnje. Izmjenama i dopunama čl. 138. st. 2. t. 3. Prekršajnog zakona preciziran je paušalni iznos troškova prekršajnog postupka u funkciji rasterećenja sudova kroz demotiviranje okrivljenika na podnošenje žalbi s isključivim ciljem odugovlačenja postupka. Novom odredbom čl. 171.a propisana je obveza tijela postupka da uvijek pri prvom ispitivanju okrivljenika, prije negoli okrivljenik da svoj iskaz, traži njegovo očitovanje o optužnom prijedlogu i krivnji za prekršaj za koji se tereti.

Najviše dvojbi u praksi, prema sutkinji Korotaj, donijele su izmjene i dopune čl. 152. Prekršajnog zakona kojim se propisuje postupak izvršenja odluka, i to osobito s obzirom na mogućnost dobrovoljnog plaćanja novčane kazne. Najznačajnija izmjena čl. 239. odnosi se na proširenje primjene obveznog prekršajnog naloga kojim je uspostavljena prihvatljiva korelacija društvenog značaja prekršaja izražena kroz zapriječenu i izrečenu kaznu i resursa koje država angažira za njegovo sankcioniranje. Posljednja izložena izmjena – čl. 245. Prekršajnog zakona usmjerena je na dodatnu motivaciju počinitelja da odmah plati novčanu kaznu, čime bi se rasteretio prekršajnopравни sustav i ujedno povećala učinkovitost naplate novčanih kazni.

Novosti u Zakonu o zaštiti osoba s duševnim smetnjama izložili su **prof. dr. sc. Velinka Grozdanić**, redovita profesorica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, i sudac Vrhovnog suda **Dražen Tripalo**.

U početku izlaganja profesorica Velinka Grozdanić navela je važnost zaštitnih mehanizama ZZODS-a i promatranja Zakona iz perspektive osobe s duševnim smetnjama. Istaknula je da je Zakon na snazi od 1998. te da je motiv donošenja bio usklađivanje s Kaznenim zakonom. Stav da je Zakon loše dočekan prije svega od stručne javnosti obrazložila je navodeći da je za psihijatre Zakon predstavljao izraz nepovjerenja u njihov rad, za suce dodatni posao i za društvo povećani trošak. Prva izmjena kroz koju se Zakon prilagođavao hrvatskim uvjetima smanjujući standarde zaštite tih osoba uslijedila je 1999. Druga značajna izmjena uslijedila je 2002. Kritiku pasivnosti zakonodavca profesorica Grozdanić uputila je zbog izmjena konvencijskog prava u ovom području te je podsjetila na rezultate istraživanja koji su upozorili na potpuno neadekvatnu primjenu ZZODS-a: sve rasprave održavale su se na sudu bez prisustva osobe o kojoj se odlučivalo, trajale su najčešće desetak minuta, rokovi nisu poštovani, odvjetnici su bili pasivni i najčešće nisu ni vidjeli osobe koje zastupaju. U nastavku izlaganja navela je da je u početku radnoj skupini bio cilj izvršiti izmjene i dopune postojećeg ZZODS-a radi usklađivanja s kaznenim zakonodavstvom, no da je vrlo brzo postalo izvjesno da je potrebno donijeti novi Zakon. Osobe s duševnim smetnjama našle su se u središtu društvenog interesa te je prema njezinu mišljenju upravo društvena reakcija osigurala daleko bolji položaj tim osobama od same normativne regulative. Profesorica Grozdanić svoje je izlaganje završila pozivom da se prema osobama s duševnim smetnjama ponaša s poštovanjem te da oni koji budu primjenjivali Zakon vode računa o njegovoj biti (da ga ne primjenjuju samo radi zadovoljavanja forme te na taj način izbjegavanja kazni iz prekršajnih odredbi).

Sudac Tripalo naveo je da definicija pojma neubrojive osobe ostaje ista. Svoju ocjenu da su, uz maloljetnike, osobe s duševnim smetnjama najranjiviji okrivljenici, obrazložio je navodeći da osim što imaju duševne smetnje koje ih znatno ograničavaju u korištenju svih procesnih prava, protiv njih se u pravilu određuje pritvor i istražni zatvor, dakle lišeni su slobode, što nameće obvezu prema njima postupati s dužnim poštovanjem i vodeći posebnu brigu o svim njihovim pravima. U nastavku je izložio postupak prema neubrojivim osobama prema Nacrtu ZZODS-a te izmjene odredaba ZKP-a. Naglasio je da prema čl. 34. st. 2. Nacrta ZZODS suce ovlaštene za vođenje postupka prisilnog smještaja u psihijatrijsku ustanovu iz redova sudaca nadležnog suda postavlja predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske, vodeći računa o njihovoj stručnosti iz područja forenzične psihijatrije, na određeno vrijeme. Od najvažnijih novosti izdvojio je uvođenje psihijatrijskog liječenja na slobodi. Naime, Nacrt ZZODS-a predviđa dva oblika psihijatrijskog liječenja neubro-

jive osobe: prisilni smještaj u psihijatrijsku ustanovu i psihijatrijsko liječenje na slobodi. Pretpostavke za određivanje tih mjera su vjerojatnost da bi osoba zbog težih duševnih smetnji zbog kojih je nastupila njezina nebrojivost mogla ponovo počiniti teže kazneno djelo. Odluku o tome koji od tih dvaju oblika liječenja izabrati donosi sud u kaznenom postupku. U izvanparničnom postupku bila bi predviđena periodična kontrola potrebe daljnjeg liječenja i mogućnost naknadne zamjene jednog oblika liječenja drugim. Očekivani učinak je smanjenje broja prisilno smještenih osoba. U daljnjem tijeku izlaganja sudac Tripalo iznio je novosti u određivanju istražnog zatvora i psihijatrijskom vještačenju. Na kraju izlaganja zapitao se predstavljaju li ova rješenja vraćanje na sigurnosne mjere iz Osnovnog krivičnog zakona RH te upozorio na novu koncepciju načela krivnje, pri čemu je iznio stav da je potrebno preispitivanje njezine postojeće formulacije.

Na kraju ovog savjetovanja doista se s pravom možemo zapitati snalazimo li se u *poligarhiji* pravnih izvora te predstavljaju li elementi koje unosimo u naš (kazneno)pravni sustav unaprjeđenje imanentno razvoju (prava). Pripremaju li se izmjene i dopune zakona stihijski, kao izraz političke moći ili revnosti, ili su duboko i ozbiljno promišljene s uvažavanjem posljedica koje će donijeti u praksi te praćene brigom o obrazovanju budućih pravnikâ u skladu sa zadacima koje ih čekaju? Postoji li odgovornost za kreiranje ovako važne grane prava i tko je snosi? Zbog tih postavljenih i onih prešućenih pitanja o kojima se dijelom već i ove godine raspravljalo s pozicija domaće i strane sudske prakse i dogmatskih spoznaja, držimo iznimno važnim poticati i čuvati dijalog brižljivo ostvaren tradicionalnim opatijskim savjetovanjima Hrvatskog udruženja za kaznene znanosti i praksu.